

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocijalno glasilo.

Štev. 63.

V Ljubljani, v saboto 6. novembra 1897.

Letnik II.

„Slovenski List“ izhaja v sredo in soboto. **Naročnina** je za vse leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. Vsaka številka stane 5 novč. — **Dopisi** pošiljajo se uredništvu „Slov. Lista“ v Ljubljani. — **Nefrankovani dopisi** se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — **Naročnina, reklamacije in oznanila** se pošiljajo upravištvu „Slov. Lista“ v Ljubljani. Uredništvo in upravištvo sta v Ljubljani, **Gradišče štev. 15.** Uradne ure od 10. do 12. dopoldne. — **Oznanila** se računajo po navadni ceni.

V znamenju kola.

I.

Pred dvema mesecema oznanjevali so naši ljubljanski prvaki mir, slogo, slovensko pobratimstvo, slovansko vzajemnost, in dobrosrčne zaupljive duše so ploskale jim ter klicale „hozana!“

Dva meseca pozneje se zljubi istim pravkom razviti bojno zastavo, a ne v obrambo proti tujemu pritisku, temveč v medsebojni bratomorni politični boj, in množica jim zopet kliče: „živio“, „hozana!“

Čemu je bil tedaj vseslovenski shod? Tam so prvaki povdarjali potrebo politične in gospodarske jedinosti, ako hočemo doseči Slovenci uspehov, in so se navduševali za lepoto slovenske zemlje, sklenili par resolucij za državno-zborski arhiv, in končano je vseslovensko delo; tu pa zopet gredo v strankarski boj! Pred vseslovenskim shodom in po shodu povdarjali smo, da ne damo nič na besede, na lepe resolucije, da hočemo videti slovensko delo. Dejstva nam dajo prav, da so bile one resolucije samo klerikalno-liberalna fraza in da so kranjski gospodje, ki so skupno nastopali na slovenskem shodu, bili kakor tisti, ki moli v očenašu: „Gospod reši nas zlega“, zraven pa misli: „udari tega in tega!“

Pozivljali smo, da gospodje, ki so tako lepo govorili na vseslovenskem shodu za slogo, izvajajo iz svojih besed konsekvence, da delujejo na slogo. Naš apel pa je bil zaman; ne dr. Šusteršič, ne Iv. Hribar ne mislita na pomirjenje, ampak vsak misli, kako bi drug drugemu spodnesel noge, pa naj narod pri tem trpi škode kolikor hoče.

Tako počenjanje je kvarno, naravnost pogubno pa je postalo zadnji čas z ozirom na zamotane avstrijske razmere.

Upali smo vendar, da bodo saj nekaj časa izza vseslovenskega shoda upoštevali sveže sklepe naši kranjski prvaki, ali tudi tu smo se varali.

Bojna tromba doni po vipavski dolini in kolvodje se oblivajo s političnim petijotom in političnem jerušem. Konstatujemo goli faktum, da se politično pobijajo Slovenci v vipavskem okraju, in sicer ravno tisti, ki so pred dvema mesecema bili navidez najboljši prijatelji. Poročil z bojišča nimamo dosti. Katoliško-narodna stranka ne pove v svojem listu, kaj so govorili njeni voditelji na shodu v Žireh, tedaj se ne moremo baviti z njihovimi govori. Pač pa pove „Narod“, kaj je govoril dr. Tavčar v Vipavi, kaj je govoril kandidat Božič, in da ni smel govoriti župnik Texter. Poglejmo najprvo nekoliko, kakšen je vipavski Tavčarjev program!

Dr. Tavčar je hotel razvijati na ljudskem shodu v Vipavi program narodne stranke, a, kar je povedal, je le njegov lastni program, program farške gonje. Dve stranki sta dandanes med Slovenci v kranjski deželi, govoril je dr. Tavčar. Obe zagovarjata jezikovne pravice Slovenstva. V tem oziru v programu obeh strank ni posebne razlike. V drugem oziru pa obstoja bistvena razlika. Duhovščina se bori za prevlado v celi deželi, mi se borimo proti nji, ker je prepričana naša stranka, da ima duhovnik v cerkvi toliko posla, da se mu ni treba vtikati v naše posvetne zadeve ter tukaj napravljati prepire in sovraštva.

To je program dr. Tavčarjeve stranke, ki se da povedati z dvema besedama: „far“ nima sploh nič govoriti, njegov posel sta pridiga in maša. Je li to program narodne stranke? Kje stoji to zapisano? S temi nazori gre dr. Tavčar prav lahko med laške iredentiste ali pa med nemške Korošce in Štajarce (glej zadnjo številko „Deutsche Wacht“), in ti ga bodo z veseljem sprejeli v svojo sredo kot sobojevnika zoper Slovence, katerih neustrašeni voditelji so tamošnji slovenski duhovniki. Slovenska stvar na Koroškem, Štajarskem in Primorskem stoji in pade z duhovniki. Slovenski duhovniki so narod slo-

venski prebudili k narodnemu življenju, podpirali slovenske dijake, da smo dobili s časom nekaj posvetne inteligence, katere pred 40. leti še nič ni bilo. Slovenski duhovniki so ustanovili eminentno kulturno družbo sv. Mohorja, slovenski duhovniki so na Kranjskem in po drugod držali visoko slovensko zastavo — in nazadnje najde se človek, ki se je sam zredil od farških žuljev, ter podi te slovenske bojovnike iz javnega življenja! Ni li duhovnik svoboden državljani, kakor vsak advokat, in ali nima kot tak menda vendar pravice govoriti o javnih zadevah? — Ti nazori dr. Tavčarja niso nazori narodne stranke, in mi, ki se prištevamo narodni stranki, odločno prosvedujemo, da si drzne Schweglja in dr. Schafferja politični prijatelj dr. Tavčar razvijati svoje nazore pod imenom programa narodne stranke.

Nismo nikaki plašljivi in služimo jedino le slovenski stvari. Ako najdemo kaj kvarnega za slovensko stvar, grajamo to, in naj je prižadet duhovnik, advokat, ali naš najboljši osebni prijatelj. Stvarne kritike si ne damo kratiti na nobeno stran, proti nobeni stranki ali politični osebi. Hujskati proti celému stanu in ga poditi iz javnosti, in celo hujskati proti stanu, ki je prezaslužen za naš narod v vsakem oziru, za to je pa zmožen le kak politični dr. Kameleon. Da! Mož, ki je pričel svojo politično karijero s tem, da se je ponujal za kandidata v deželno zbornico po farovžih ljubljanske okolice s prepornimi pismi, mož, ki je igral potem v deželni zbornici velikega radikalnega Slovana, mož, ki je krošnjarij za mandat po dolenjskih mestih pod varuštvo dr. Slanca in Šukljeja, katerih politično prepričanje je še par mesecev popreje odločno pobijal, mož, ki si ovekoveči v domači zgodovini spomin s tem, da se politično družil z renegati, mož s tako šareno politično preteklostjo in sedajnostjo — jedini on je zmožen, da najde v programu narodne stranke to, kar v programu nij, in nikdar ni bilo, namreč — farško gonjo.

Štiristoletnica sv. Krištofa cerkve v Ljubljani.

Toliko obiskovalcev ni še imel sv. Krištof, kakor se jih je zbralo krog njega minoli ponedeljek. Prilika se jim je nudila, da bi bili častitali starini sv. Krištofu k njegovi štiristoletnici, ki jo praznuje letos, od kar se je naselil blizu meje ljubljanskega obmestja ob sedanji dunajski cesti. Toda to ni bilo mari vsesvetniškimi obiskovalcem, njim so prihajali na misel samo rajniki, ki krog „Krištofa ljubljanskega“ spe smrtno spanje.

L. 1497. so sezidali Ljubljanci sv. Krištofu prvo svetišče. Tedaj so bili zaradi turških napadov jako nemirni časi in lahko si mislimo, da je sv. Krištofa cerkvico zadela jednaka usoda, kakor nekaj let poprej šentpetersko in cerkev sv. Martina blizu sedanjih frančiškanov. Ko je Turčin taboril v ljubljanski okolici, gotovo ni prizanesel tudi tej daleč od mestnih vtrdb samujoči cerkvi. Pri sv. Krištofu so bili potolčeni Osmani l. 1584. in v spomin na to zmago se je vršila vsako leto na velikonočni ponedeljek zabava, katero še pomni starejši ljubljanski rod. Tam, kjer je sedaj novo pokopališče, bila je pred dobrimi dvajsetimi leti jama (Lovševa jama). Vanjo so metali Ljubljanci pomaranče, jabolka, katera je lovila v jami prežeča mladina ter se hrupno borila za svoj plen. Tako se je polnih 300 let proslavljala oni zmagoviti dan, ko so frčale krogje iz ljubljanskih topov na bežeče Turke.

Cerkev sv. Krištofa omenja Valvasor kot podružnico šentpeterske fare v Ljubljani, navaja jo tudi Janez Gregorij Dolničar v svojih zapiskih, meneč, da bi kazalo naseliti tjakaj redovnike sv. Pavla puščavnika. Iz stolne cerkve je odhajala nekdanja procesija na velikonočni ponedeljek k sv. Krištofu; tako se bere v jezuitskem dnevniku, da je šel sprevod na imenovani praznik dne 3. malega travna 1684. leta iz cerkve sv. Nikolaja k sv. Krištofu.

Kdaj je dobil sv. Krištof sedanje bivališče, tega ni mogel zaslediti pisec teh vrstic. Ko so predlanskim popravljali po potresu precej poškodovano cerkev, našli so nad oknom na listni strani pod ometom črki F. P. in letnico 1694. Janez Gregorij Dolničar poroča l. 1714. v svoji knjigi „Epitome“, da je tedaj starejšina (senator) ljubljanski Janez Marija Menegalia prenovil in ozaljšal cerkev sv. Krištofa zunaj Ljubljane. Isti je bil tedaj cerkvi ključar.

Od l. 1779. je ljubljansko pokopališče pri sv. Krištofu. Do tedaj so pokopavali pri sv. Petru, kjer se nahaja še dandanašnji nekaj lepih grobnih spomenikov. Cesar Jožef II. je namreč ukazal, naj se umaknejo pokopališča iz mest in vasij; prepovedal je pokopavanje po cerkvah. Tedaj so tudi Ljubljanci morali misliti, kam bi premestili groblje. Zbrali so si prostor krog cerkvice sv. Krištofa, ki je bila ondaj še jako oddaljena od mesta. Za zgradbo pokopališkega zidu so porabili gradivo, kar ga je bilo porabnega od starega mestnega ozidja. Dne 3. maja 1779 je tedanji knezoškof ljubljanski Karol Herberstein blagoslovil novo pokopališče in takoj drugi dan so zagrebli ondukaj prvega mrliča, neko Marijo Breclj. Ljubljana je rastla in ž njo vred je rastlo tudi pokopališče pri sv. Krištofu. Prvikrat se je razširilo l. 1797. Dne 10. sušca tistega leta je blagoslovil razširjeno groblje pomožni škof Reigersfeld. Z dnjokrat pa pred dobrimi dvajsetimi leti, ko je ozidje sv. Krištofa obseglo prej omenjeno Lovšovo jama, tudi ta prostor ne zadostuje več rastoči Ljubljani in menda se že bliža čas, ko se iznovič odmakne groblje od mesta.

Nadalje je obljubil govoriti dr. Tavčar na shodu o gospodarskem programu katoliško-narodne stranke, in vendar nij o tem prav nič govoril. Porabil je petijot in nekatere stvari v konsumnih društvih, o katerih se je pisalo v časnike, da je zopet farje kar vprek nabijal. Nečemo zagovarjati v vinarski zadrugi nekaterih duhovnikov postopanja glede petijota, niti postopanja glede konsumnih društev. Razmere so nam premalo znane, da bi vedeli soditi, v koliko so pritožbe in očitanja stvarno opravičena in koga zadeva krivda. Prosvedujemo pa odločno, da dr. Tavčar petijot in konsumna društva vporablja za to, da stavi vso našo duhovščino kot ono, ki jemlje kruh kramarjem in trgovcem, zapeljuje kmetsko ljudstvo k pijančevanju, prodaja slabo blago za dobro, prosvedujemo proti taki nesramnosti, da se ljudstvu predstavlja naša duhovščina kot klika brez vesti in poštenja.

Ne odobravamo vsega, kar je storila katoliško-narodna stranka v političnem in gospodarskem oziru zadnja leta, tudi ne odobravamo terorizma, ki se je ponekod gojil pod katoliško-narodno zastavo, a tega kranjski duhovščini ne more in ne sme nikdo očitati, da jo pri njenem dejanju in nehanju vodi osebna samopašnost, osebni egotizem, da nima ljubezni do slovenskega ljudstva, da je v politiki brez vesti in poštenja. Kaj takega očitati more duhovščini le dr. Tavčar in k večjem še njegov časnikarski pobratim v „Slovenskem Narodu“ — urednik Malovrh.

Politično in gospodarsko društvo za Notranjsko.

(Izv. poročilo.)

Dne 31. oktobra t. l. osnovalo se je politično in gospodarsko društvo za Notranjsko s sedežem v Postojini za oba notranjska okraja Logatec in Postojina. Odobrena pravila posnel je glavni osnovelec društva, bivši deželni poslanec g. Fran Arko, posestnik v Postojini, po pravilih slov. kat. političnega in gospodarskega društva za Koroško. K osnivalnemu zborovanju vabljeni so bili z vabili, glasečimi se na osebo, odličnejši možje Notranjske brez ozira na domači prepir med „klerikalci“ in „liberalci“. Vabilu odzvalo se je okoli 70 vabljenih mož, nekateri so pismeno in brzojavno javili svoj pristop. Večina pristopivših članov je narodno-naprednega mišljenja, nekaj jih pripada tudi katoliško-narodni stranki. Zborovanje vršilo se je tako:

Začasni predsednik g. Fran Arko otvoril je zborovanje in pozval g. dr. Dragotina Treo-ta, odvetnika v Postojini, da pojasni v okviru pravih namen osnovelega društva in načrt namerava-

nega delovanja. G. dr. Treo je v jasnih in poljudnih besedah razvijal prilično nastopne glavne misli. Notranjska je v narodnem in gospodarskem oziru zanemarjena. Prostemu ljudstvu je treba poduka in pomoči. Ta naloga se da izvršiti z združenimi močmi in čas za to je ravno sedaj ugoden. Volitve, ki so ljudstvo še celo podivjale, namesto da bi je bile razbistrile, so končane in upati je, da doživimo daljšo mirno dobo. Vsi narodnjaki zjedinijo se lahko k složenemu skupnemu delu, ker skupnega neopravljenega nujnega dela je v različnih političnih in gospodarskih vprašanjih dovolj.

V interesu sloge in skupnega delovanja vabi osnivalni odbor vse k resnemu in plodovitemu narodnemu delu, kakor ga izvajajo na primer društvo „Edinost“ v Trstu in druga izvenkranjska društva, ter se z ozirom na nujne in pereče dejanske potrebe našega naroda namerava kolikor možno izogibati domačemu prepiru, ki ovira uspešnost resnega dela. Z ozirom na ta domači prepir izjavlja govornik v imenu osnivalnega odbora: da prepušča društvo rešitev vprašanja o verski vzgoji in verskem poduku slovenskega naroda radovoljno tistemu faktorju, kateremu v prvi vrsti pristojna — namreč častiti duhovščini, z željo, da naj njihovo versko delovanje v cerkvi in izvan cerkve obrodi najboljše sadu med našim ljudstvom. — Društvo naj si torej v poduk in pomoč ljudstva izbira v svoje delovanje pred vsem tiste točke narodnogospodarskega programa, ki so splošnega pomena za naše ljudstvo.

V političnem oziru je treba ljudstvo na Notranjskem v nižjem kmetskem in delavskem stanu narodno prebuditi, ker za narodno vprašanje nima pravega pojma. Le narod, ki je v vseh okrajih do zadnje kočice in v vseh stanovih do prostega težaka narodno zaveden in probujen, sme mirno zreti v bodočnost. Dokaz, da temu na Notranjskem še daleč nij tako, je ne glede na drugo, Trst, kjer se po veliki večini rod za rod od tujujejo našemu narodu tja dosepeš Notranjci.

V tem narodnem vprašanju pričakujemo po celi naši domovini že dolgo pomoči od družbe sv. Mohorja, ki naj bi s primernimi knjigami med ljudstvom narodno zavest vzbudila in vzdrževala; tukaj bi lahko ravno tako, kakor izvan Kranjske, veliko storila duhovščina in učiteljstvo, v tem oziru bode pa tudi društvo na shodih in s tiskovinami lahko blagodejno vplivalo. — Naravnost nujno in silno pa je delo na gospodarskem polju. Narodna in gospodarska vprašanja so posvetna vprašanja; vprašanje, kako jih rešiti ugodno za slovenski narod, nij liberalno in ne klerikalno vprašanje. O načinu ugodne rešitve

je lahko vsakdo drugega osebnega mnenja in zgodovina uči, da se v vseh teh vprašanjih najde preko nasprotnih političnih strank posredovalna srednja pot. Vkljub udarcu „Slovenca“ po društvu še predno se je isto ustanovilo, je gotovo, da se bomo v prid in korist narodu vedno lahko našli in zedinili, ako se bomo hoteli. — Važnejša vprašanja lokalnega pomena za Notranjsko: povzdiga poljedelstva in živinoreje, mlekarstva in sirarstva, slabo gospodarstvo s senom in lesom, pogozdovanje Krasa, grajenje šol in prometnih sredstev, zveze in dotike denarnih zavodov med seboj, poduk ljudstva o uporabi teh zavodov in o novih davčnih in sodnih postavah, ki bodo zlasti za postojinski okraj velikega gospodarskega vpliva — ter splošni poduk našega ljudstva na manjših shodih in tiskovinah, ponuja polja dovolj za vztrajno in marljivo društveno delovanje. — Osnovalni odbor želi, da se na tem polju najdemo vsi; ako izostanejo somišljeniki danes ne zastopane stranke, potem hočemo se sami potruditi in skrbeti, da podučimo narod. Podučen narod vedel bode hoditi pravo pot, najti moči in sredstva za svoj blagor ter ločiti dobro od slabega. — Oklenimo se torej vsi novoosnovelega društva z ljubeznijo in dobro voljo do dela. — G. kapelan Mlakar izjavil je, da edinost nij mogoča, ker so isti na poti načelne razlike obeh domačih strank in ker bi novo osnovano društvo po §. 3. l. d. imelo tudi posredovati pri državnozbornih in deželnozbornih volitvah, kjer je vsako združenje nemogoče. Društvo naj bi se bilo osnovalo le kot gospodarsko društvo, kjer bi se dalo doseči skupno delovanje. Konečno je izjavil, da on govori le v svojem lastnem imenu in ne v imenu stranke.

G. kapelanu Mlakarju je odgovarjal g. dr. Treo, da so volitve po vseh navadnih računih tako daleč pred nami, da vendar nij treba imeti sedaj novega volilnega boja pred očmi; istega novo društvo izvajevati ne bo sedaj niti prilike imelo. V dolgi dobi do prihodnje volitve je časa dovolj za mirno delovanje; v ostalem se dá pa zlasti z ozirom na notranjske razmere in število notranjskih poslancev brez volilnega boja doseči volilna poravnava, ako se postavijo za kandidate možje iz tega in onega tabora, ki imajo zmožnost, dobro voljo do dela in srce za narod. Ako se pa ne zedinimo, potem je manjkala poštena volja, potem odločevala bode večina in narod bode sodil lažje in mirnejše, kolikor razsodnejši je; podučen narod bode šel za tistimi, kateri bodo za njega bolj uspešno in bolj razumno delovali.

G. Ludovik Špilar iz Št. Petra potrjuje potrebo društva, katerega namen je podučevati

Misli o naši najnovejši pesniški zbirki.

Spisal T. Doksov.

Dlje časa, kot ste vi mislili, gospod urednik, morali ste čakati teh ubornih par vrstic, katere sem moral krpucati v potu svojega obraza, in v katerih nij najti „globokih“ idej, kajti kako bi dal ubit zvon lepo zvonečih, blagodejnih glasov! Koliko lažje bi Vam bilo ustreči, da bi bil človek ženijalen! Ženijalnost! Jaz se kar stresam pred to besedo. Ženijalnost in neumnost! Pojma, katerih včasih niti ločiti nij. Dostikrat ima slaboumeec idejo, da se ji čudimo, in o kateri ne vemo, jeli blazna, ali ženijalna. Mnogo primer o tem najdemo v kulturni povestnici. Prevelika ženijalnost se zdi mi nekaka bolehnost, iz katere se porodi šestokrat blaznost. Interesantno je to vprašanje! Studirajo naj je naši „filozofi“ in psihologi, da mu pridemo do konca. Tak studij bil bi za Slovence sila potreben. Dobro je, če nij človek bebec, ali tudi prepameten nij zdravo biti. In omnibus rebus modus adhibendus!

Te misli so mi zakipele z vso močjo v razgreto glavo — Cankar naj ne misli, da sem bil „vino onustus“ — ko sem prečital v „Slov. Narodu“ duhovito njegovo kritiko o Ganglovi pesniški zbirki „Iz luči in teme“.

Kritika nij šablonska, moderna je in drugačne si od modernega, samih „težko umljivih, novih“ idej prenasichenega našega Cankarja niti misliti ne moremo. Žalibog, da je ta prevelika modernost, ta parfimirani duševni vzduh okužl naš pristnosveži planinski zrak. Vsi narodi, kakor nas uči zgodovina, ki so se preveč navzeli tega parfuma, legli so v prezgodnji grob, ker jim je v okuženem obnebu nedostajalo zdravega, oživljajočega zraka. Tudi poezija, bodisi še tako realistična, imej nekoliko idejalne primesi. Nisem ozkosrčen. V staro šaro s sto in stokrat premletimi frazami! Držimo se v poeziji realnih tal, toda do neke meje. Proč z idejali, pravi Cankar, kateremu je ničla celo pesnik „zlate knjige“. Občudujemo in spoštujemo pravo, duhovito kritiko, a ciničnost preziramo in jo obsojamo.

Tudi mi nočemo zaostajati za duhom časa, saj v napredku je moč. Prebavali bomo vse faze, katere bo morala preživeti naša poezija, ali zasmehovati jo, rogati se ji v obraz, tega ne bomo dovolili, dokler nam bo kipela po žilah gorka kri. In s svojo kritiko roga se Cankar pravi poeziji v obraz.

Cankar je radikalnorealni. On je človek brez tistega srce ogrevajočega navdiha, kateri človeka takisto poživi, kot po meglenih, zimskih dneh toplo solnce mrtvo, mrzlo zemljo. Zdi se mi, da Cankar navlašč mori v sebi blažja čustva, da je bolj „originalen“, in da siloma, morebiti proti svoji volji, hoče biti brez tistega srčnega, dušo

dvigajočega čustvovanja, katero se mu ne vidi primerno za današnje dni, katero pa mora v sebi nositi vsaki pravi poet, če noče, da umrē čez noč.

Kam je že privedla na vseh poljih prosvete modernost! Duševno postajamo blazirani. In zato nij čudo, da so se baš v našem stoletju rodili na svet bastardi liriške poezije, kakor so verizem, satanizem in slični drugi izmi. A vpraša se, če je taka poezija naravna. Naravna pa mora biti liriška pesem, saj mora vendar prihajati iz dna srca. In ravno v tem oziru je razlika med Ganglom in Cankarjem kaj velika.

Oglejmo si še nekoliko njegovo kritiko! Najprej pa mora o odločno zavrniti mnenje, katero bi se utegnilo roditi v duši kakega Cankarjevega ali mojega „prijatelja“, da me vodi pri teh mislih osobna simpatija ali antipatija bodisi do Cankarja ali do Gangla. Voditi dal se bom od tistega čuta, ki živi v naši duši, in ki hrepeni po resnici.

Sam sem Cankarjevega mnenja, naj bi bil Gangl izpustil še marsikatero pesen, kar bi na vsak način bilo zbirki v prid.

In pa ta nesrečna primera Gangla s Hafizem, Horazem itd. Kje je Gangl in kako visoko nad njim stojita gori imenovana, ki imata svetovno ime in ki bosta živela na veke!

Da osebnosti ne spadajo v kritiko, ve vsak razsodni človek.

O Ganglovih pesmih samih izpregovorim prihodnjič. (Konec pride!)

ljudstvo in posredovati med strankami. Pri današnjem shodu mu manjka sicer nižjega kmetškega stanu, katerega bi morala biti polna dvorana, to se mora pri drugih shodih doseči.

G. Anton Ditrich je zavračal potem osebne nazore g. kapelana Mlakarja, kažoč na edinost vsega naroda o priliki zadnjega potresa, dalje vseslovenskega shoda v Ljubljani in na edinost naših zastopnikov v državnem zboru na Dunaju, kjer nas veže dejanska potreba, ločijo pa le večinoma osebna nasprotstva.

G. Žnidaršič iz Sl. Bistrice pozdravil je novo osnovano društvo in povdarjal gospodarski pomen; g. Štefan Primožič pozdravil je društvo v imenu učiteljstva kot sotrudnika pri vzgoji naroda.

Vmes med posameznimi govori postala je debata sem ter tja ostra in burna; dva gospoda skrbela sta večkrat za smeh in dobre dovtype, v ostalem pa je ostalo zborovanje resno in stvarno, tako da sme mlado društvo s prvim zborovanjem biti zadovoljno. Pokazalo se je, da se da v vsem stvarno razpravljati, ako se hoče. — Po nagovoru vršile so se volitve v odbor in vpis članov. V odbor so bili izvoljeni gospodje: Fran Arko, Anton Ditrich, dr. Treo (Postojina), Valenčič Ivan (Bistrica), Šerko Franc (Cerknica), Sicherl Ivan (Logatec), Petsche Franc (Lož), Kavčič Filip (Senožeče), Božič Ivan (Vipava), namestniki: Dekleva Leopold (iz Ruj), Kraigher Alojz (Postojina), Medica Matevž (Št. Peter), Pikel Gregor (Postojina), Špilar Ludovik (Št. Peter).

Po lepem pozdravu g. Švigelja zaključil je predsednik g. Fran Arko zborovanje. Društvu pristopilo je do sedaj 72 članov z letno udnino 50 kr.

Društveni odbor prične takoj svoje delovanje ter se obrača s tem do Notranjcev z vabilom, da pristopijo društvu kot člani. Glede na to, da bode pričetkom dosti stroškov, pa apelujemo že tukaj na vse one, ki to lahko storijo, da vplačajo radovoljno višje prispevke, da se s tem ustanovi nekak društveni zaklad in omogoči uspešno delovanje.

Odbor političnega in gospodarskega društva na Notranjskem.

Heilo!

Heilo, heil! Tako lahko zakliče vsak še takó zagrizen nemški nacionalec nemški socijalni demokraciji. In to po vsej pravici.

Mi smo vedno povdarjali, da socijalna demokracija ne goji patrijotičnega, narodnega slovenskega duha med Slovenci in da ne stoji na stališču resnične mednarodnosti. Kakor ima v svojem programu stavek: „vera je privatna reč“, samo zato, da uničuje vsako versko prepričanje, ravno tako ji služi „mednarodnost“ v raznarodovanje nenemških narodov. Iz raznih javnih pojavov té navidezno delavske stranke se jasno vidi, da jo vodi nemški šovinizem poleg frama-sonsko židovske špekulacije. Oče sedanje socijalne demokracije je bil nemško-framasonski Žid, vsi glavni voditelji in prvaki so Židje, ki imajo srce vedno le za svoj žep in obračajo svoje simpatije vedno le do mogočnežev. Socijalna demokracija je torišče Židov in je v svojem bistvu tudi pri nas nemška. Žid in Nemeč pa nista bila nikdar prijazna Slovanom.

V Celju, kjer so socijalni demokratje nemoteni priredili veliko veselico in shod, jih niso motili heilovci, kakor so motili slavnost o otvortvi „Narodnega Doma“. Zakaj pač? Kristan je izjavil, da se za celjsko gimnazijo ne briga, in dobro je moralo deti heilovcem, da so po vseskoljski slavnosti socijalni demokratje napravili iz cunj „Sokola“ in se na isti način ponorčevali tudi iz duhovnikov, ki so v častnem številu prihiteli na vseslovensko celjsko slavnost.

V Ljubljani prirejajo sociji veselice najraje v kazini; med seboj govorijo vsaj voditelji večnoma nemški in vplivajo tako na slovenske delavce, da se tudi oni najraje pačijo z nemščino. Zapisniki sej so nemški, društva uradujejo nemški. Vedno vabijo v Ljubljano nemške govornike in „govornice“, in ni shoda, da bi ne peli samo nemške pesmi „Das Lied der Arbeit“. O kaki med-

narodnosti ni duha ne sluha. Pod krinko mednarodnosti zanašajo med delavce le narodnostno mlačnost in nemškutarijo in jih tako pripravljajo za mater Germanijo. Le vprašajte socijalnega demokrata o Slovencih, smejal se bode in norčeval iz lastnega svojega jezika. To je sad židovske socijalno-demokratske agitacije!

V najlepši solčni luči je pokazal socijalno-demokratsko mednarodnost kongres v Hamburgu. Poljak Moravski je zahteval, da naj se za poljske pokrajine pošiljajo agitatorji, zmožni poljskega jezika, zahteval je tudi tacega poslanca. Toda Moravskega je zavrnil tajnik Pfannenkuch, da to ne gre, ker so Nemci bolj naobraženi, in ker ni želeli takih narodnostnih razmer, kot v Avstriji. „Heilo, Pfannenkuch!“ zorititi mora srce vsacega nemškega kričača, ko sliši te besede. Pfannenkuchu je pritrdil tudi kongres. V Avstriji trde Nemci, da so „Herrenvolk“. V Nemčiji trdi to socijalna demokracija. Ako še vpoštevamo, da izvira naša socijalna demokracija iz istega vira, kot nemška, da jo vodijo povsem ista načela, tudi v narodnostnih vprašanjih, moramo sklepati, da so naši socijalni demokratje prava pravcata nemška avantgarda proti Slovanstvu. Ako „Delavec“ obsoja postopanje hamburškega kongresa, ni to drugzega, kot hinavsko zavijanje in prikrivanje pravih načel, katera je javno izrekel Pfannenkuch in jih sankcioniral socijalno-demokratski kongres.

Nemštvo pri nas samo kot tako ne more uspešno prodirati, ker se mu ustavlja čila slovenska narodna zavest. Nevarnost prihaja bolj od socijalne demokracije, ki narod mami z lepimi obljubami in ga tako zablja v svoje mreže, kjer mu pod krinko mednarodnosti jemlje najdražje svetinje. Kar niso Nemčurji zmogli z nasilstvom in naravnost, to iščejo doseči z zvijačo in v to jim zelo dobro služi socijalna demokracija. Dolžnost naša pa je, da čuvamo to, kar nam je in mora biti sveto! Zato moramo tudi nasprotovati in pobijati socijalno demokracijo ne le z verskega, ampak tudi z narodnega in narodno gospodarskega stališča. Ako hoče, vsaj navidezno, socijalna demokracija socijalnega preobrata, imamo v tem krščanski socijalisti veliko popolnši program, in ako se nam posreči, da ga vresničimo, potem bodo nastale tudi drugačne gospodarske razmere. Sveta dolžnost našega razumnštva je, da isto v tem oziru poučuje priprosti narod, da ga tako obvaruje kvarljive nemškutarske „heilo“-demokracije.

Izvirni dopisi.

S Tolminskega, 3. novembra. (Razne novice). Te dni pregleduje mape višji nadzornik c. kr. evidenčnega urada g. Macak (Čeh). Gotovo najde napake, ker se je preveč površno delalo. vsled česar nastajajo dolge pravde. — Med Podbrdom in Grahovim je začela voziti vozna pošta, kar je velika korist za prebivalce Baške doline. — V Cerkno je že prišel nov sodnik. Cerkljani pravijo: hm, hm! — Razveselila nas je najnovejša vest, da je g. dr. P. Laharnar imenovan okrajnim glavarjem v Primorju. Naš človek okrajni glavar, to je nekaj novega. Ali je začela druga sapa pihati z Dunaja? Čas bi že bil! Našim dijakom priporočamo tega gospoda v izgled. Z marljivostjo in točnostjo se pride daleč. — Delo pri državni cesti idrijski dobro napreduje. Podjetnik je g. A. Križnic, kotlar v Kanalu. — Letina v hribih je še precej dobra. V nekaterih krajih se je nabralo še precej sadja. — „Vinarsko društvo za Brda“ izvrstno rebulo pošilja v hribe. Do zdaj je od tega društva najboljša rebula. Upamo, da bo društvo zelo napredovalo. Vsi krčmarji so glasno zatrjujejo, da ima društvo najboljšo blago. Neke pomanjkljivosti so se nahajale lansko leto pri posodi. Odjemniki včasih silno malo pazijo na posodo, vsled česar spravijo društvo v zadrego. Torej, pozor! Kadar je sod izpraznjen, treba ga dobro umiti, z žveplom zakaditi in dobro zabiti.

Iz državnega zbora.

V seji dne 4. novembra je izjavil podpredsednik Abrahamovič, da bode predsedništvo

zbornice uporabljalo pravilni red tako, da se varujeta državni blagor in ustava, in da razprave o opravljenem redu prejšnji predsedniki niso dopuščali. Nato so se vrstila zopet prazna glasovanja po imenih, ki so trajala do 2. ure, ko se je na predlog dr. Kramarja pričela tajna seja, katera je trajala do 4. ure. Šukljejev pristajš dr. Kronawetter je kot radikalen obstrukcionista tudi predlagal dvoje glasovanj po imenih.

Večerna seja se je v četrtek pričela ob sedmih. Obstrukcionista so imeli pripravljene razne predloge, da bi vso noč trajalo samo glasovanje, a jim je izpodletelo. Podpredsednik Abrahamovič je naglo dal na glasovanje predlog, da naj se obravnava samo o nagodbenem provizoriju, in ko je desnica za to vstala, je dal besedo dr. Luegerju. Nato so začeli divjati in noreti Schönerer, Wolf in drugi člani nemške menažerije. Wolf je zaničljivo govoril celo o kroni. Schönerer je kričal: „Mi Nemci se bojimo samo Boga, sicer pa nikogar ne na svetu. Hurá Germania!“

Vsled silnega ropota je moral podpredsednik sejo prekiniti za četrto ure. Potem se je vnovič začel šum in psovanje. Bielohlawek je zaklical Wolfu „Gebirgstrottel!“ Dr. Lueger je pa vprašal predsednika, če nima sredstva, da bi vender že enkrat rešil zbornico pred tem nemirnežem (Wolfom)? Krščanski socijalisti so klicali Wolfu, ki je neprenehoma tulil, da nema časti, da spada v blaznico, da so taki nečastni ljudje voditelji nemške ljudske stranke, kakor je ta „Schandbube“, „Elender“, „persönlich ehrloser Gassenjunge“, „Judenknecht“, „in die Zwangsjacke mit ihm!“, „Schandkerl“, „die Grossmutter ist auf dem Misthaufen erzeugt worden!“, „Schmul Leeb Cohn!“, „Bordellritter!“, „Lausbube!“, „Politischer Hanswurst!“, „politische Lumperei!“ Tako so se Nemci podajali neprenehoma od 7. do 11. ure po noči in vmes so tolkli z deskami ob mize. Potem so Schönererjanci odšli iz dvorane in dr. Lueger je ostro govoril proti nagodbi z Ogersko. Ko se je Schönerer s svojimi povrnil, so Čehi jim hoteli vzeti deske, s katerimi so tolkli in Wolfa ven vreči in nastal je pretep. Ministri so odšli iz zbornice.

Ob dveh popolnoci se je s 179. proti 118. glasom sprejel konec debate. Med glasovanjem je Wolf neprenehoma razbijal z desko. Nemci razgrajali so mu pomagali, zopet drugi so pa vpili: „Hinaus mit dem Lausbuben!“ Govorila sta potem glavna govornika dr. Engel in Prade. Čeh dr. Engel je rekel, da desnica ne govori rada o provizoriju, a pečati se mora z njim, da ne pride kaj hujšega. Obžaloval je, da nemška inteligenca kuri divje sovraštvo v narodu proti Slovanom, a posledice naj si pripišejo Nemci sami. Prade je kazal v govoru, da so mu Ogri in Poljaki jednako v želodcu, in je obžaloval, da ne govori noben minister, ko se gre za 118 milijonov. Potem so prišli na vrsto razni popravki. Nemški nacionalec Kaiser je rekel, da njegova stranka nij pod Schönererjevo komando, kakor je očital dr. Lueger. Dr. Gross je predlagal, da naj se nagodbeni provizorij izroči posebnemu odseku, a ta predlog je padel s 175. proti 122. glasom, istotako drugi Grossov predlog, da naj se proračunski odsek pomnoži za 12 članov. Tako se je odkazala predloga, za katero je bilo toliko boja, proračunskemu odseku. Levica je bila potolčena, desnica je ploskala. Seja se je končala ob 10. uri zjutraj. Prihodnja seja bode v ponedeljek.

Politiški pregled.

Avdijencije pri cesarju. Dne 4. novembra je cesar vsprejel v avdijenciji ministra Gautscha, oba podpredsednika državnega zbora, Koroškega deželnega predsednika in mnogo drugih gospodov. Obema podpredsednikoma zbornice je izjavil cesar svojo zadovoljnost, da vodita seje vstrajno in mirno. Popraševal je o parlamentarnem položaju in ju odpustil najmilostneje.

Lecherjev govor zavzema v zapisniku sej držav. zbora z vsemi dodatki samo 42 strani. Govor torej ni bil tako dolg, kakor se je razbobljalo po svetu.

Profesor Mommsen, berlinski učenjak v odkrivanju starih spomenikov, je obelodanil v „N. F. Presse“ članek, v katerem bodri avstrijske Nemce, da naj bodo složni in trdi v boju proti Slovanom. Ko bi kak ruski velikan objavil v kakem avstrijskem slovanskem časopisu podobno hujskajoče pismo zoper Nemce, to bi bilo vika in krika po vsi rešeni in nerešeni Germaniji o silovitih izdajicah! Sicer pa Mommsenova predrznost presega tudi nekaterim Nemcem. Dr. Lueger je Mommsena krenil v dunajskem mestnem zboru in mu zaklical, da naj se ne vtika v avstrijske zadeve.

Nemci poplavlajo naše kraje z brošurami, ki so pisane z nenavadno surovostjo proti avstrijski državni misli. Nekatere knjižure imajo kaj pikantne naslove: „O du mein Oesterreich!“, „Unter alld deutschem Banner“, „Vergessene deutsche Brüder“, „Die vier letzten Dinge Oesterreichs“. Ali ni slovenskega društva, ki bi naše ljudstvo tudi s primernimi brošurami poklicalo na stražo? V slučaju kakega nepričakovanega dogodka ne sme biti naš narod nepripravljen.

Voditelji socijalne demokracije so takole plačani: dr. Adler dobiva 2500 gld., Schuhmeier 3500 gld., Skaret, Nemec, Bretschneider-Radimsky in Popp vsak 1300, Brok 1500 gld., Reumann 2600 gld., Ausobsky 1400 gld.; gospa Dvořák Popp 1400 gld., Hofer 1040 gld. Potovalne stroške ta gospoda še posebej mastno zaračuni. Med voditelji socijalne demokracije vlada torej res velika „revščina“ in nesebična ljubezen do trpečega proletarijata.

Stojalovski se bode potegoval za mandat umrlega grofa Hompescha.

Nekaj za katehete. V državnem zboru je poslanec Žičkar predlagal dne 29. oktobra načrt zakona, vsled katerega naj bi dobivali učitelji veronauka na ljudskih in meščanskih šolah, ako podučujejo po več, kakor po 6 ur na teden, nagrado, ali pa naj se nastavi v ta namen posebni učitelji veroznanstva. Pozivlje se vlada, da naj se potem v tem smislu spremene tudi deželni zakoni. Doslej je marsikak katehet učil v šolah po 10 ur na teden, a za to ni dobival nobene nagrade, ako niso bile šole več, kakor trirazrednice.

Domače novice.

Osebnosti. Č. g. Mihael Horvat, kapelan v Ribnici, je postal hišni kapelan pri knezu Windischgratzu v Šoštanju. — Pristav glavne tobačne tovarne ljubljanske g. Moriz Topolansky je imenovan tovarniškim tajnikom. — Petindvajsetletnico mašništva je obhajal v sredo dne 3. novembra č. o. Feliks Podbregar v Nazaretu na Štajarskem. — G. Henrik Tuma, deželni odbornik goriški, je popustil državno službo in vstopil v pisarno odvetnika g. dr. Franka v Gorici. — V Idriji obhaja č. gosp. Franc Onušič jutri petindvajsetletnico odkar službuje v Idriji. — V Kalu je umrl 3. t. m. nagle smrti kurat č. g. Fr. Kofol. — V Kanalu je umrl vsled kapi župan g. Andrej Drašček. — V nedeljo je v norišnici pri Gradcu umrl bivši Goriški italijanski deželni poslanec dr. Emanuel Lovisoni. — g. dr. Friderik Keesbacher je stopil v pokoj, za to mu je cesar izrekel svojo pohvalo.

Za mesto profesorja na c. kr. babiški šoli v Ljubljani sta prosila samo dr. P. Defranceschi in dr. pl. Valenta, sin vladnega svetnika v Ljubljani. Kakor smo čuli, odpovedal se je deželni odbor pravici, napraviti predlog, ker je bilo samo mesto c. kr. profesorja razpisano. Sedaj pride stvar pred deželni zdravstveni svet. Temu svetu predseduje dr. Keesbacher, člani so pa dr. Bock, dr. Eisl, dr. vitez Bleiweis, dr. Kopřiva, dr. Šlajmer in dr. pl. Valenta. Zadnji ne glasuje, ker stvar zadeva takorekoč njegovo osebo in ne more za svojega sina glasovati. Radovedni smo na izid glasovanja. Kolikor je nam znano, sta oba jednako kvalifikovana, samo da je bil dr. Defranceschi dlje časa na kirurški kliniki v Gradcu. Opozorimo pa tudi naše drž. posl., da storé svoje korake pri naučnem ministerstvu, katero konečno odločuje. Kdo bode zmagal? Slovenec ali Nemec?

Za danes se vzdržimo vsake sodbe. Govorili bomo, ko bode stvar rešena, le toliko opozarjamo merodajne kroge in pa občinstvo na ta slučaj, da se ne bode reklo, da ni nihče o tem spregovoril. Oba naša dnevnika, katera včasih tudi to vidita, kar nij, pa nekako skrivnostno molčita o tem. Kaj bi Čehi rekli, ko bi se pri njih kaj takega zgodilo! Toraj pozor! Seja zdravstvenega sveta bo prihodnji teden.

Iz občinskega sveta ljubljanskega. Afera Turkova je v mestnem zboru dne 3. t. m. prišla do kraja in Turk je zopet mestni odbornik. Poročevalec pravnega odseka notar Gogala je skesano priporočal, da se opusti proti sklepu ministerstva, ki je razveljavilo izključenje Turka, vsaka pritožba, akoravno bi bila ista še mogoča na upravno sodišče. Pri tej priliki je mestni odbornik dr. Krisper ostro grajal dosedanje čudno postopanje mestnozborske večine, katera je najprvo iz odsekov izgnala one odbornike, ki so delali opozicijo, in postala konečno tako predrzna, da si je prisvojila pravico, neljubim kolegam vzeti celo mandat. Tako postopanje pa je večino privedlo do popolne kapitulacije pred odbornikom Turkom in taka kapitulacija ne bode pomnožila ugleda mestnega zbora. Dr. Krisper je priporočal večini, naj bode opoziciji bolj pravična, in, ako hoče to biti, naj se opusti vsaka pritožba v zadevi Turkovi in stvar naj bode pozabljena. Ako pa hoče večina ostati pri sedanjih nepravih načelih, potem je logično, da vložijo pritožbo do zadnje instance, da se bode krivičnost teh načel še bolj jasno izkazala. Po teh izvajanjih prišlo je do kontroverze med županom Hribarjem in dr. Krisperjem. Prvi je trdil, da so ti predlogi premalo jasni, drugi je trdil, da je dovolj razločno govoril, in ako ga župan ne razume, mu je vsejedno; ako odreče glasovanje, zadošča, da se je povedalo, kar je večina zaslužila. — Glede mestne hranilnice se je sklenilo, da se obrestna mera za hipotekna posojila, izvzemši večja posojila, za katera se je že do sedaj odmerjala nižja obrestna mera, zviša od $4\frac{1}{2}$ na $4\frac{3}{4}$ odstotka; obresti od meničnih posojil se znižajo od $5\frac{1}{2}$ na 5 odstotkov, od založniških pa od 6 na 5 odstotkov. Obresti od vlog ostanejo nespremenjene. Davek nosi hranilnica sama. — Odobril se je dalje primeren znesek za olepšanje „Zvezde“ in poprave tivolskih potov. Dr. Gregorič je opozarjal, naj se skrbi tudi za druge dele mesta.

Dolenjske železnice — nemčurske. Vsi vozovi dolenjskih železnic imajo od zunaj in od znotraj le nemške napise, jedino na klosetu je našel milost slovenski napis. Če se pomisli, koliko deficita mora slovenska dežela letos plačati za to železnico, imenovati se morajo te razmere naravnost škandalozne. V jednom kupeju je že neki potovalec s svinčnikom napisal: „Nič slovenskega?“ V upravnem odboru te železnice sedi seveda — risum teneatis — dr. Tavčar kot „Verwaltungsrath“, in ker ni upati, da bi on tej železnici drugače kaj koristil, naj vsaj skrbi za to, da pridejo na dan slovenski napisi, ako se svojega protektorja barona Schweglja preveč ne boji.

Učiteljski večer. Jour fixe „Slovenskega učiteljskega društva“, ki bo danes zvečer v mali dvorani „Narodnega doma“, obeta mnogo zabave. Poleg tamburašev in sl. kvarteta „Ilirija“, bosta sodelovala tudi g. učitelj Vrabel in gdč. Billinova; gosp. Vrabel bo pel Löwejevo balado „Pevec“ in gdč. Billinova ga bo pa spremljala na klavirju. Gostje dobro došli! Odbor.

„Sängerbund“ namerava baje po letošnjem „Gründungsfestu“ prihodnje leto napraviti v Ljubljani „Bundesfest“. Ta slavnost naj bi dosegla vse ono, kar se Nemcem letos nij posrečilo.

Slovensko gledališče. Verdijeva opera „Traviata“ je v četrtek na slovenskem odru dosegla zopet znaten vspeh. Gdč. Ševčikov je občinstvo prirejalo lepe ovacije. Danes se predstavlja Scribejeva veseloigra „Kozarec vode“.

Proti manipulaciji deželnega užitninskega zakupa na Kranjskem prihajajo „Domovini“ britke pritožbe. Vodstvo zakupa nalaga uslužbencem živinsko delo in brez srca odpušča iz službe stare skušene dacarje, ker delo razde-

ljuje tako, da se mora delati za dva ali tri. Naša misel je, da deželni zakup bi za ljudstvo, oziroma za uslužbence, ne smel biti slabši, kakor privatni podjetniki, in ne po židovski gledati, da si nabavlja stotisoče. Pravična in poštena zahteva pa pošteno delo, bilo bi na mestu.

Plavž v Šklednju pri Trstu, katerega je sezidala kranjska industrijska družba, prične ta mesec svoje delo. Plavž bode izdelal na leto do 700.000 meterskih stotov grodeljna. Topile se bodo grške, španske in afrikanke rude z angleškim koksom. Velikanski parni stroj za pihala je bil izdelan v Ameriki, drugi stroji na Štajarskem in Češkem. Napravila bode družba ondi še jeden plavž in jedno Martinovo peč in valjarno za pločevino. Tako se je kranjska železna industrija preselila k morju. Žal, da je ista ob morju — nemško-kranjska.

Drobne novice. — V Žireh nameravajo osnovati mirovno razsodišče. — Katoliško politično društvo za Slovence na Koroškem zboruje dne 7. novembra v Borlah v Ziljski dolini. — Nemška književna družba sv. Jožefa s sedežem v Celovcu šteje letos nad 19.000 udov. Udje dobivajo po 5 knjig. — Novo podružnico sv. Cirila in Metoda so ustanovili v Pokrčah na Koroškem. — V Celovcu delajo priprave za upeljavo telefona. — V Naborjetu se je ustanovilo katoliško ljudsko in delavsko društvo za Kanalsko dolino, v nemškem Plajbergu na Koroškem pa so ustanovili krščanskosocijalno delavsko društvo. — V Trbovljah je 31. m. m. prišel pod kolesa sprevodnik vlaka. Bil je takoj mrtev. — Na ljubljanskem pokopališču je dne 30. m. m. spomenik grofa Auersperga padel na neko žensko, ko je devala nanj venec, ter jo težko poškodoval. — V Dragomelu je koncem preteklega meseca laški delavec Bertolli poskusil umoriti svojega svaka M. Berganta. — Štajarski deželni zbor se skliče v drugi polovici prihodnjega meseca. — Javni shod priredi jutri na Proseku politično društvo „Edinost“ iz Trsta. Govorilo se bode, kako bi se uredila zemljiška knjiga tržaška. — V noči od 3. na 4. t. m. vtihotapil se je nevaren tat v hišo Urše Šiška po domače pri Tinčku v Hrastju in jej odnesel okoli 1900 gld. Domneva se, da so tatvino izvršili cigani. — Iz brzovlakovega voza je padel 1. novembra neki potnik med postajama Št. Ilj in Pesnice ter je obležal na progi brez zavesti. — Životopis škofa Barage izide še pred novim letom v angleškem jeziku. Zadnji čas Angleži mnogo pišejo o tem slavnem našem rojaku. V državi Michigan nosijo neka provinca, neki okraj in neko mesto ime „Baraga“.

Nemška inteligenca v Ljubljani je vkljub vsemu kričanju po časnikih grozno beraška. Polnoma jej nedostaje talentov in delavnih mož. Poglejmo le, kdo ima glavno ulogo pri njih društvih! „Deutscher Kindergarten“: Dzimsky, Baumgartner; „Deutscher Südmarkverein“: Baumgartner, Dzimsky; „Deutscher Turnverein“: Dzimsky, drugo mesto prazno; „Deutscher Bycicleclub“: Baumgartner, drugo mesto prazno; „Deutscher Südmarkbund“: Baumgartner, Dzimsky. Ako imajo Nemci še druge moči, čemu se samo ta dva siromaka vedno škulita v prvo vrsto?

Iz Škofje Loke se poroča, da so blagoslovili na ondodnem l. 1892. dodelanem pokopališču, ki je jedno najlepših v deželi, lično kapelico, za katero bode izklesal kipar g. Grohar iz Selc krasen kip. Kapelico je znotraj okrasil z ukusnim slikanjem ljubljanski sobni slikar g. Robida. Pokopališče in kapelica pričata o neumornem delu za vse dobro vnetega škofjeloškega župnika č. g. Tomažiča.

Laška iredenta v Trstu si je že dlje časa v laseh. Nesloga je prišla v tržaški laški tabor pri vodovodnem vprašanju, ko se je odločalo, ali se sprejme ponudba veččaka Neitalijana, ali pa ona, ki je imela jedino prednost, da jo je vložil Italijan. Ker je z županovim glasom zmagal veččak Neitalijan, so galerije župana psovale s „hinavcem“ in „jezuitom“. Sedaj pa „Indipendente“ ostro napada laške poslance, ker so preveliki „kimavci“. „Piccolo“ brani poslance, laško občinstvo pa precej soglaša z „Indipendentijem“.

Uradovanje pri župnih uradih. „Slovenski Gospodar“ se britko pritožuje, da na Spodnjem

Štajarskem velika večina župnih uradov uraduje še vedno nemški. Gospodje, ki uradujejo deloma slovenski, deloma nemški, in sicer v stvarih, ki bi se mogle vse opraviti slovenski, so bele vrane; popolnoma slovenski uraduje le eden (!) gospod. V sedanji dobi, ko se nam Slovencem odločuje življenje ali smrt in ko naši sovragi od vseh strani prinašajo orožje, da nas ugonobijo, ni vse jedno, kako se v naših župniščih uraduje. Gospodje župniki so glede uradovanja popolnoma prosti, ker jim niti c. kr. okrajno glavarstvo, niti sodišče i. t. d., sploh niti živa sovražna duša ne more nič. Zato na dan s slovenskim uradovanjem povsod!

O slovenskem gledališču piše „Zvon“: „Baš gledališče nikakor ne bi smelo biti torišče za razne spletke in demonstracije; v gledališču naj bi bila neutralna tla, na katerih bi se shajali vsi sloji naroda in vse politične stranke v bratovski slogi“. Mi smo že večkrat povdarjali, da mora intendant še malo zlezti iz svoje pristranosti. Intendant bodi v vseh slučajih taktna, pa ne bo „kujanja“.

V Mariboru bodo v 14. dneh občinske volitve. Ondotni Nemškutarji imajo slabo vest; v „Mariborčanki“ pišejo, da Slovenci pobirajo poblastila. Morda bi bilo to lahko kmalu res, ko bi se na slovenski strani nekateri malo ogreli, postali malo agilnejši in odločnejši. Par mož ne more delati čudežev. Vsa slovenska inteligenca v Mariboru stopi v boj!

Društva.

„Slovensko planinsko društvo“ je priredilo sinoči v mali čitalnični dvorani na čast odhajajočemu nadinženirju Vlad. Hraskemu društveni večer. Vdeležba ni bila mnogobrojna. Načelnik „Slov. plan. društva“ prof. Orožen je napil Hraskemu kot načelniku pripravljalnega odbora za osnutje „Slov. plan. društva“, g. Hrasky slovenski vzajemnosti, katero odlično goji „Slov. plan. društvo“. G. župan Hribar planinski cvetki, katero ponese g. nadinženir iz zemlje slovenske v zlato Prago: soprog slavljenčevi; g. Mikuš županu; g. Hrasky slovenskim damam. Velik umetniški vžitek je vdeležencem podal s svojim čarobnim petjem slavnoznani kvartet „Ilirija“, kateremu je ob občem pritrjevanju napil prof. Macher.

Reklamni odsek „Slov. planinskega društva“ razpošilja te dni potrebna navodila svojim dopisujočim članom, katerih je določil za Kranjsko 80. Dopisujoči člani reklamnega odseka „Slov. plan. društva“ poročajo temu odseku iz svojega nagiba ali pa vsled poziva reklamnega odseka ali tudi osrednjega odbora „Slov. plan. društva“ o vsakršnih stvarih, ki se dostajajo razvoja turistike med Slovenci in sploh potovanja ter bivanja po slovenskih deželah. Dopisujoči člani poslujejo kot poverjeniki „Slov. plan. društva“, navdušujoč in vabeč na pristop k „Slov. plan. društvu“. Reklamni odsek je bil prepričan, da le tedaj zadosti svoji nalogi, če stoji na čelu široko razvrščenemu, vse slovenske dežele obsegajočemu organizmu. Jeden del te organizacije je sedaj dovršil. Določil je svojim dopisujočim članom obširen delokrog, katerega dobri člani skupno s pravili in z vpraševalno

polo. Vpraševalno polo je opremiti z odnosnimi odgovori ter jo vrniti najpozneje v 14. dneh na naslov načelnika reklamnega odseka dr. Vlad. Foersterja, odvetniškega kandidata v Ljubljani, pred škofijo št. 13. Odgovori se bodo porabili za knjigo, katero namerava „Slov. plan. društvo“ izdati na spomlad l. 1898. svojim članom in slovenskemu narodu v prid. Knjiga bo obsegala krajepisne beležke o celi Kranjski. Knjiga ta ne bo služila samo potniku, ampak bo poučevala vsakega, koliko da ima bogastva Kranjska v prirodnem, umetniškem, zgodovinskem in gospodarskem oziru. Uverjeni, da je odkazano s takim delokrogom dopisujočim članom zares zanimivo in hvaležno delovanje, nadejamo se, da bode našel reklamni odsek v vseh krajih slovenskih dežel vstrajne in za stvar navdušene sodelavce.

Slovenska krščansko-socijalna delavska zveza v Ljubljani ima svoj ustanovni shod v nedeljo dne 14. t. m. Slavnostni govor je prevzel č. g. drž. poslanec dr. Krek. Z ozirom na veliko važnost skupne „zveze“ krščansko-socijalnih delavcev v Ljubljani nadeja se pripravljalni odbor, da do 14. t. m. pristopi prepotrebemu društvu lepo število ustanovnikov in podpornih udov. Ustanovni ud plača jedenkrat za vselej 10 gld. na leto ne glede na spol in stan, podporni člani pa plačujejo 2 gld. na leto ne glede na spol in stan. Ustanovniki in podporni udje naj blagovolijo javiti svoj pristop „Glasnikovemu uredništvu“ ali pa v Štefetovi prodajalnici v Ljubljani (pred škofijo). Redni udje se bodo vsprejemali na ustanovnem shodu.

V Idriji se je ustanovilo društvo „Sokol“. Slov. kat. akad. društvo „Danica“ priredi v četrtek, dne 11. novembra t. l. svoj II. občni zbor v zimskem tečaju v lokalni Kastnerjeve restavracije „zum Magistrat“ na Dunaju s sledečim vzporedom: 1.) čitanje zapisnika zadnje seje; 2.) poročilo odbora; 3.) raznoterosti. Začetek ob 1/8 uri zvečer. Gostje dobro došli. — Odbor „Danice“ za l. 1897/98. je pa sestavljen takó: jur. Val. Levičnik, predsednik, fil. Anton Vadnal, podpredsednik, fil. Rad. Bergant, tajnik; fil. Bogomil Remec, blagajnik; jur. Ivan Šinkovec, knjižničar in med. Ivan Hubad, arhivar.

Čebelarški shod sklicuje c. kr. kmetijska družba na 8. dan novembra t. l. dopoldne ob 1/2 11. uri v družbino pisarno v Ljubljani, Salendrove ulice št. 3, da se kaj ukrene proti silno razširjajoči se gnili zalegi, in da se eventualno kaj dogovori o ustanovitvi deželnega čebelarškega društva. Skrajni čas je, da se pri nas zopet kaj stori za čebelarstvo, glede katerega je naša dežela — nekdanj prva — sedaj zelo zaostala.

Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani so od 15. oktobra do 5. novembra poslali: Podružnica v Slov. Gradcu 12 gld. 66 kr. — Č. g. J. Menhart, kapelan ormoški, 3 gld. 5 kr., nabrane na trgatvi g. dr. Omulca na Litmerku. — G. dr. A. Mihalič v Ljutomeru iz nabiralnika v kavarni pri g. Seršenu 7 gld. 60 kr. — Č. g. Jos. Černko, župnik v Vuhredu, 25 gld., namreč 16 gld. 58 kr. udnine, 5 gld. 42 kr. iz nabiralnika v Marenbergu in od vesele družbe pri Sv. Ožbaltu 3 gld. — Slavn. posojilnica v Žužemberku 10 gld. — Po g. Amaliji Drufovki ženska podružnica v Gorici 100 gld. — G. Eg. Jeglič na Selu pri Lescah iz nabiralnika 2 gld. 48 kr.

— Podružnica pri Sv. Ivanu pri Trstu po g. Ant. Trobecu 100 gld. — G. Francika Šmid na Gaštelju pri Kranju iz nabiralnika 5 gld. — Moška podružnica v Celju 1 gld. 30 kr., katere so zložili „durakisti in marjašci“ pri Lemežu v Celju. — Slovenski častnik nabral v veseli družbi 2 gld. 23 kr. — Izgledno delavna šentjakobsko trnovska ženska podružnica v Ljubljani 647 gld. 79 kr. — Prisrčna zahvala vsem dobrotnikom! — Za vrlo Vrhovnikovo knjižico „O stoletnici Vodnikovih „Lublanfkih Noviz“ je družba prejela lepo svoto 336 gld. 48 kr. Bog živi tudi te podpiratelje naše mladine, katerih imena se o priliki razglasé, in blagosrčnega gospoda pisatelja knjige!

Blagajništvo družbe sv. Cirila in Metoda.

Razne stvari.

Dr. Lueger pogumno postopa v dunajskem mestnem zboru. V prejšnji seji je za nekaj časa izključil nemška nacionalca dr. Gruberja in Tomaneka. Včeraj je straža stala pred zborniško sobano, da bi jima branila vstop, a nista prišla. Ker se je dr. Vogler zaradi tega pritoževal nad županom jako surovo, je župan tudi njega izključil od seje in je moral oditi.

Lecherjev govor bodo izdali Nemci v posebni izdaji; čisti dohodek bode na korist „Schulvereina“.

Poslanec Wolf je postal ljubljene Lahonov. Iz Trsta in iz Gorice je prejel že več brzojavnih in pisanih čestitk.

Katoliško cerkev v Črni Gori bode dal graditi knez Nikola na državne stroške. Sv. oče je knezu izročil zahvalo po nadškofu Milinoviču.

Ruski slikar Vereščagin priredil je na Dunaju razstavo svojih slik. Slovanskega mojstra vsi slave. Najbolj priljubljeno mu je slikanje bojev, zato se je menda tudi vdeležil zadnje nočne seje avstrijskega parlamenta. Napravil je par skic.

96 srbskih hajdukov je stalo te dni pred sodniki v Cacaku. Na vesti imajo 180 grozovitih hudodelstev. Povabljenih je bilo 1400 prič. Hajduškega vodjo Brkiča in pet njegovih tovarišev so obsodili na smrt, ostale na 20letni zapor.

Čehi se vrlo pripravljajo za pariško razstavo. Ustanavljajo se odbori, katerih člani plačujejo gotove doneske, da si takó na lahek način nabavijo potrebnega denarja. Tudi Slovencem se je že to priporočalo; naša želja je le, da bi se skoro kaj že storilo v tem oziru. Menda bomo tu zopet Slovenci zadnji!

Madjari v Zagrebu. Neka peštanska banka je pokupila skoro vse delnice zagrebškega tramvajskega podjetja. Tako je prešlo to podjetje iz hrvatskih rok v madjarske. Ta žalostni dogodek zopet uči, kako resničen je pregovor: „Duobus litigantibus tertius gaudet“.

Poslano.

P. n. gg. davkoplačevalcem II. razreda.

Podpisani si usojajo p. n. volilcem II. davčnega razreda nazniti, da do danes še niso bili sklicani na nobeno sejo davčne komisije, in da tedaj tudi do danes niso oddali še nikakega mnenja.

V Ljubljani, 6. novembra 1897.

Ivan Baumgartner, Karol Binder, Anton Dečman, Josip Krisper, Josip Lenče.

➡ Otvoritev prve domače tvrdke z mesnim blagom! ➡

Čast mi je, naznanjati najuljudneje slavnemu občinstvu, da sem otvorila v novozgrajeni Mayer-jevi hiši, Sv. Petra cesta št. 2, zraven kavarne „Valvazor“

prvo domačo tvrdko

z najrazličnejšimi in najfinejšimi mesnimi izdelki, kot: s pristno kranjskimi, frankfurtskimi, pariškimi, avgsburškimi klobasami, hrenovimi klobasicami, safaladi i. t. d., s suhim mesom in teletino, nadalje: z divjačino in perutnino na drobno in debelo.

Pripravljam vse te reči sama s pomočjo izkušenih močij in iz zanesljivega domačega blaga.

88 (4-4)

➡ Pošiljatve po pošti in železnici se bodo vršile točno in natančno. ➡

Ker razpolagam z vsemi potrebnimi sredstvi, mogoče mi bo postreči slavno občinstvo v popolno zadovoljnost.

Z odličnim spoštovanjem se priporoča

Marija Kopač.

Sporočilo in zahvala.

Svojim velečenjenim p. n. gostom in častitim p. n. potovalcem dovoljuje si uljudno naznaniti, da sem zapustil 4. t. m. svojo tekmo mnogih let obstoječo restavracijo v hotelu „pri Slonu“ v Ljubljani ter se tekom tega meseca preselim v svoj novi etablissement, v

Mayerjev Café-Restaurant.

Za odlikujoče zaupanje, katero se je doslej izkazalo mojemu podjetju se najudaneje zahvaljujem ter prosim, da se mi izkaže tudi v bodoče isto zaupanje in ista pospeševalna podpora tudi pri novem podjetju. 92 (1-1)

Dan otvoritve sporočim še posebej.
Z vsem spoštovanjem

Ivan Mayer.

Somišljeniki!

Agitujte za „Slovenski List“!
— Pridobivajte novih naročnikov!

F. P. VIDIC & Co. v Ljubljani

ponujajo po najnižjih cenah vsakokoli množino

zidarske opeke, zarebane strešne opeke (Falzziegel)

(izdelane iz najbolj znane vrhniške gline) z zraven spadajočo
stekleno zarebano opeko in strešnimi okni iz
vlitega železa

lončene peči in štedilnike

(lastnega izdelka) 46 (37-27)

Roman-cement

Dovski Portland-cement,
kakor vse v stavbinsko stroko spadajoče predmete.
Najnižje cene!!!

Naznanilo in priporočilo.

Slavnemu občinstvu najuljudneje priporočam svojo

bogato zalogo

najraznovrstnejših

klobukov, cilindrov čepic i. t. d.

Zagotavljam dobro blago in nizko ceno.

Velespoštovanjem

8 (52-44)

J. Soklič,

Stari trg št. 1 (pod Trančo).

Andr. Druškovič,

36 (47-41) trgovec z železnino

v Ljubljani, Mestni trg št. 9/10.

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnega v železarijo
spadajočega blaga.

Štedilnike, lonce, pozlačene nagrobne križe, drevesa za oranje, vodne žage in pile, kovanja za okna in vrata, vsakovrstno orodje za mizarje, tesarje, ključavničarje in kovače, cement, traverze in še veliko drugih za rabo v hiši ali pri obrtu potrebnih stvari.

☛ Poštena postrežba. ☛

Cene kakor pri razprodaji!

Cene kakor pri razprodaji!

Prej **Albert Robida** Prej
M. Učak M. Učak
v Ljubljani, Rožne ulice št. 5

49 (24-22) izvršuje po najnižjih cenah

sobna slikarska dela

v vsakem slogu in ima tudi na blagovoljni ogled veliko zbirko najnovejših vzorcev. — Dela na deželi se vzprejemajo ob vsakem času. — Priporoča se sosebno za slikanje cerkev in kapel. — Naročajo se dela lahko tudi pismenim potom.

Janez Jax

Ljubljana, Dunajska cesta 13.

priporoča svojo veliko zalogo

šivalnih strojev

35 (47-42)

in

strojev za vozarenje.

(biciklov, velocipedov.)

Ceniki franko na razpolago.

Alojzij Lenček,

stavbeni in galanterijski klepar,

LJUBLJANA, Sv. Petra cesta št. 21.

se priporoča slavnemu občinstvu v Ljubljani in na deželi za vse v njegovo stroko spadajoča dela.

☛ Zagotavlja najsolidnejšo postrežbo in
54 (32 24) zmerne cene. ☛

Naznanilo prevzetja.

Usojam si visokočastitemu p. n. občinstvu uljudno naznaniti, da bodem dobro znano restavracijo

hôtel „Pri slonu“ v Ljubljani

z dnem 4. novembra 1897 prevzel.

Oprt na svoje dolgoletne izkušnje v največjih tu- in inozemskih hišah, katere sem si pridobil na polju restavracijskega obrta, se bodem potrudil, postreči slavnemu občinstvu z najboljim, kar premoreta kuhinja in klet.

Za mnogobrojni obisk najuljudneje prosi

s spoštovanjem

Gabrijel Fröhlich

t. č. kopalški restavrater v Kamniku.

91 (2-2)